

İNSANLIĞIN İLK İZLERİ

Tarih Öncesi Dönemler

- Tarih, yazıyla başlar. Bu nedenle yazının icadından önceki yıllar tarih öncesi dönemler, yazının icadından sonrası ise tarihî dönemler olarak adlandırılır.
- Tarih öncesi dönemlerin aydınlatılabilmesi için en önemli unsur arkeolojik araştırmalar sonucunda elde edilen insan ve insanlar tarafından meydana getirilen kalıntılardır.
- İnsanlık tarihinin en uzun devresini oluşturan tarih öncesi dönemlerde insanlar doğaya bağlı bir hayat sürmüşlerdir.
- İnsanlığın bu dönemlerinin aydınlatılmasına mağaralar, kerpiçten yapılan ilkel konutlar; taştan, kemikten, pişmiş kilden yapılmış aletler ayna tutar.
- Günümüzden yaklaşık 12 bin yıl önce Anadolu'nun güneydoğusunda ve Mezopotamya'da "Bereketli Hilal" olarak da adlandırılan coğrafyada ikliminin giderek insan yaşamına uygun hâle gelmesiyle bu bölgede nüfus artmaya başlamıştır.

Bereketli Hilal

Tarih Öncesi Dönemler

Taş Devri

- Paleolitik (Eski-Kaba Taş)
- Mezolitik (Orta-Yontma Taş)
- Neolitik (Yeni-Cıvalı Taş)

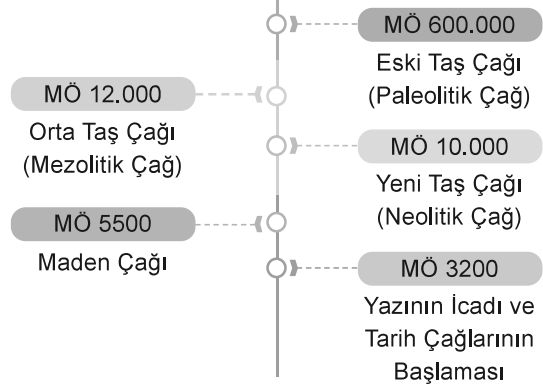
Maden Devri

- Bakır (Kalkolitik)
- Tunç
- Demir

Not

Tarih öncesi dönemler sınıflandırılırken insanların araç gereç yapımında kullandığı maddeler esas alınmıştır.

TARİH ÖNCESİ ÇAĞLAR

Not

Tarih öncesi dönemlerde alet yapımında sırasıyla taş, toprak ve maden kullanılmıştır.

Paleolitik (Eski Taş)

- İnsanlık tarihinin başlangıç aşaması olarak kabul edilen bu çağda avcı ve toplayıcı hayat tarzına sahip olan insanlar, et ve yabani tahıllarla beslenmiştir.
- Besin kaynakları bulabilmek için sürekli yer değiştirmek zorunda kalan topluluklar, mağara ve kaya sığınaklarında geçici olarak barınmışlardır.
- Bu dönemde çakmaktaşı, hayvan kemiği ve boynuzu kullanılarak el baltası, bıçak, mızrak ucu gibi ilkel aletler yapılmıştır.
- Bu dönemin en önemli gelişmelerinden birisi de ateşin bulunmasıdır. İnsanoğlu ateşten ısınma, korunma, aydınlanma, pişirme gibi alanlarda yararlanmışır.

Not

- Ateşin bulunması insan yaşamını kolaylaştırmış ve insan ömrünü uzatmıştır.
- Anadolu'da Paleolitik Çağ'ın en eski yerleşmeleri İstanbul'da Yarımburgaz Mağarası ile Antalya'daki Karain Mağarası'dır.

Mezolitik (Orta Taş)

- Bir geçiş evresi olan bu çağda **mikrolit** olarak tanımlanan çakmak taşı ve obsidyenden yapılmış kazıyıcı ve delici küçük taş aletler kullanılmıştır.
- Antalya'daki Öküzini, Belbaşı ve Beldibi, Burdur'daki Baradız, Samsun'daki Tekkeköy mağaraları Anadolu'daki önemli Mezolitik Çağ yerleşimleridir.

Neolitik (Yeni Taş)

- İnsanlar ilk kez Mezopotamya'da tahılı evcilleştirerek Tarım Devrimi'ni gerçekleştirmiş ve yerleşik hayata geçmişlerdir.
- Yerleşik yaşam ve tarımsal üretim sonucunda besine daha kolay ulaşılması, nüfus artışına yol açmıştır.
- Bu dönemde mağaralar yerini belli bir kısmı toprağa gömülü yuvarlak planlı kulübe şeklindeki barınaklara bırakmıştır.
- Bu barınaklar, zamanla dikdörtgen planlı megaron tipi evlere dönüşmüştür.
- İlk köylerin kurulmasıyla toplumsal yaşam başlamıştır.
- Bitki liflerinden elbiseler yapılmıştır.
- Özel mülkiyet kavramı ve artı ürün ortaya çıkmıştır.
- İnsanlar araç-gereç yapımı konusunda gelişme göstererek çanak, çömlek yapmaya başlamışlardır.
- Konya'daki Çatalhöyük, Burdur'daki Hacılar, Malatya'daki Cafer Höyük ve Aksaray'daki Aşıklı Höyük Anadolu'daki başlıca Neolitik Çağ yerleşimleridir.

Maden Çağları

- Maden Çağı; bakır, tunç ve demir olmak üzere üç döneme ayrılır.
- İnsanların yaygın olarak kullandığı ilk maden doğada çok bulunan ve işlemesi kolay olan bakır olmuştur.
- Bakırın yerini ise bakır ve kalay karışımı olan tunç almaya başlamıştır. Tunç bakıra kıyasla dayanıklı olduğu için ilk metal silahlar yapılmaya başlanmıştır.
- Uzun bir süre yoğun olarak kullanılan tunç ise yerini çok daha dayanıklı bir maden olan demire bırakmıştır.

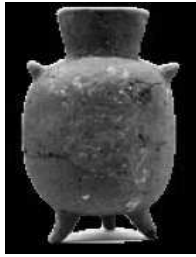
Not

Tarih öncesi dönemlerin, başlangıç ve bitiş zamanları bölgelere göre farklılıklar göstermektedir.

Tarih Öncesi Dönemlere ait bazı araç gereçler

Değirmen taşı

Çömlek

Obsidyen aletler

En Eski Yerleşim Yerleri**Göbeklitepe**

- **Şanlıurfa** kent merkezinin 18 kilometre kuzeydoğusunda, Örencik köyü yakınlarındadır.
- 1995 yılında Arkeolog Klaus Schmidt (Klaus Şimit) tarafından başlatılan kazılar sonucunda Göbeklitepe'nin 12.000 yıl öncesine uzanan bir kült merkezi olduğu anlaşılmıştır.
- **Dünyanın bilinen en eski ve en büyük tapınak yerleşkesi** Göbeklitepe, yerleşim ve tarım kavramlarından çok uzak olan avcı ve toplayıcı insan toplulukları zamanında yapılması yönüyle son yılların en büyük arkeolojik keşfi olarak gösterilmektedir.
- Göbeklitepe, 2018 yılında UNESCO Dünya Mirası" listesine alınmıştır.

Çatalhöyük

- **Konya'nın Çumra ilçesinde** yer almaktadır.
- Anadolu'da ilk şehir yerleşimidir.
- Burası ilk ev mimarisi, ilk manzara resmi, ana tanrıça kültü gibi özgün buluntuları ve inanç eserleri ile insanlık tarihine ışık tutmaktadır.
- Günümüzden yaklaşık 9 bin yıl öncesine tarihlenen Çatalhöyük 8.000 kişilik nüfusuyla o dönemin en büyük ve en kalabalık yerleşmelerinden biri olarak kabul edilmektedir.

TYT - AYT

TARİH

VIDEO DERS KİTABI

Çayönü

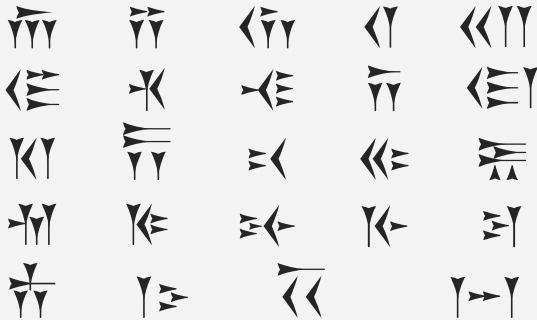
- Diyarbakır ilinin Ergani ilçesinin 7 km kadar güneybatısında kalan bir yerleşmedir.
- Anadolu'da ilk köy yerleşimidir.

● YAZININ GELİŞİMİ

- Yazı ilk defa MÖ 3200'lerden itibaren Mezopotamya uygarlıklarından biri olan Sümerler tarafından kullanılmıştır.
- İlk Çağ'da Mezopotamya'daki dinî inanışlara göre her şey tanrıların malı kabul edildiği için Sümer halkı ürettikleri ürünleri bir kısmını tanrının evi sayılan **Ziggurat** adındaki tapınaklara teslim etmiştir.

Tapınak rahipleri insanların teslim ettiği ürünleri tabletlere resmetmiştir. Bunun sonucunda Sümerler MÖ 3200'lerde "piktograf" sembol yazısını icat etmiştir. Bu yazı daha sonra çivi yazısına dönüştürülmüştür.

- Sümerlerin icat ettiği çivi yazısı; Akad, Babil, Asur, Hitit ve Urartu uygarlıkları tarafından kullanılmış ve geliştirilmiştir.
- Anadolu uygarlıkları yazıyı Asurlu tüccarlar vasıtasıyla öğrenmiştir.

Çivi yazısı

İNSANLIĞIN İLK DÖNEMLERİ

ÜNİTE
2

Yazı Aracı Olarak Kullanılan Malzemeler

Kilden Tabletler

- Yazı için kullanılan ilk malzemedir.
- İlk olarak Sümer uygarlığında görülmüştür.
- Kil tabletlerin yanı sıra taş, tahta, kurşun, kalay, tunç, piring, fildişi ve kemik levhalar da kullanılmıştır.

Papirüs

- Mısırlılar tarafından icat edilmiştir.
- Nil kenarında yetişen papirüs bitkisinden yapılan kâğıda benzer malzemedir.

Parşömen

- Keçi ve koyun derisinin terbiye edilmesiyle yapılan yazı malzemesidir.
- Bergama Krallığı'nda icat edilmiştir.

Kâğıt

- Çin'de ağaç kabuklarının işlemiden geçirilmesi yoluyla günümüzde kullanılan kâğıt icat edilmiştir.

Tarihsel Süreçte Kullanılan Yazı Çeşitleri

Sümer Çivi Yazısı

Sümerler tarafından kil tabletler üzerine kazınarak oluşturulmuştur. Tarihte kullanılan ilk yazıdır.

Mısır Hiyeroglif yazısı

Mısır medeniyeti tarafından kullanılmıştır. Resimleri simgeleştirerek oluşturulmuş yazı türüdür.

Fenike Alfabesi

Kenaniler tarafından kullanılan alfabe sisteminin geliştirilmiş halidir. 22 ünsüz sestenden oluşan Fenike alfabesi günümüzdeki birçok alfabenin temelini oluşturmuştur.

Yunan Alfabesi

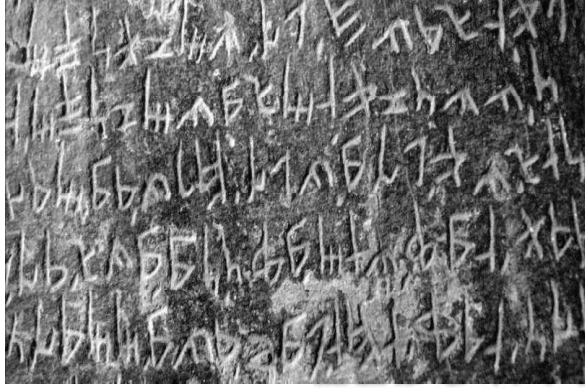
Fenike alfabesine 4 ünlü eklenerek 26 sestenden oluşan ve Yunan medeniyetleri tarafından kullanılan alfabedir.

Latin Alfabesi

Antik Roma medeniyeti tarafından Yunan ve Etrüsk alfabelerinin geliştirilmesiyle oluşturulmuştur.

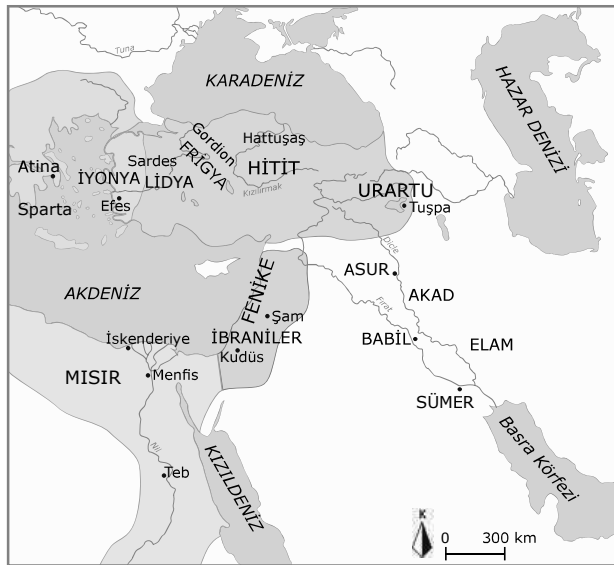
Hiyeroglif yazısı

Fenike alfabesi

● İLK ÇAĞ'DA BAŞLICA MEDENİYET HAVZALARI

● Anadolu Medeniyetleri

Yunan, Anadolu, Mısır ve Doğu Akdeniz medeniyetleri

Hititler

- **Hattuşaş (Çorum)** merkezli kurulmuştur.
- Yönetimde kralın yanında etkili olan ve soyluların yer aldığı Pankuş adında bir meclis oluşturulmuştur.
- Tavananna ünvanı taşıyan kraliçe yönetimde söz sahibi olmuştur.
- Tanrılara hesap vermek amacıyla **anal** adı verilen yıllıklar hazırlanmıştır.

Not

Anal yıllıkları objektif tarih yazıcılığının başlangıcı kabul edilmiştir.

- Hititlerin Mısırlılarla yaptıkları Kadeş Savaşı sonucunda imzaladıkları **Kadeş Barışı (MÖ 1280)** tarihte bilinen **ilk yazılı antlaşma** olarak kabul edilmektedir.

Frigler

- Başkentleri Ankara yakınlarındaki **Gordion**'dur.
- Özellikle tarım alanında ve dokumacılıkta gelişmişlerdir.
- **Tapates** adı verilen kilim, **fibula** adı verilen çengelli iğne üretmişlerdir.

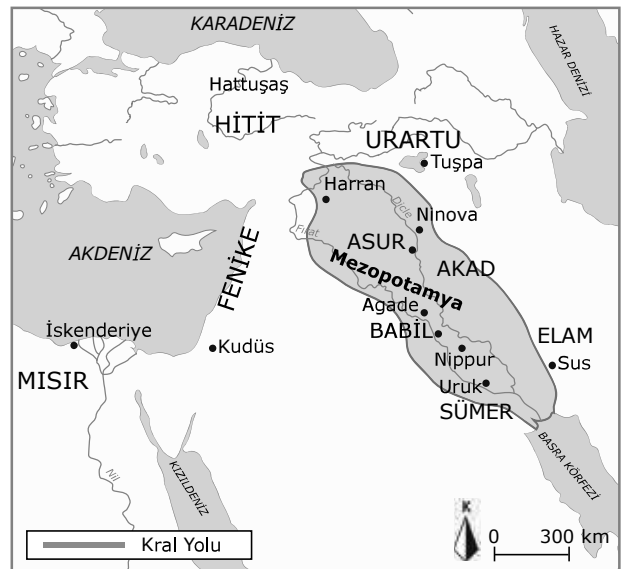
Lidyalılar

- Başkentleri **Sardes**'tir.
- İnsanlık tarihinde ilk kez madenî parayı (sikke) basmışlardır.

Urartular

- Başkentleri **Tuşpa** (Van)'dır.
- Doğu Anadolu'da taş işçiliği ve madencilik alanında gelişmişlerdir.
- Günümüze kadar gelen Şamran Kanalı'nı inşa etmişlerdir.

● Mezopotamya Medeniyetleri

Mezopotamya medeniyetleri

TYT - AYT

TARİH

VIDEO DERS KİTABI

Sümerler	- MÖ 3200'de çivi yazısını bulmuşlardır. "Ziggurat" adı verilen tapınaklar inşa etmişlerdir. - Ay yılı takvimini oluşturmuşlardır. - Merkür, Venüs, Mars, Jüpiter, Satürn gibi gezegenleri tespit etmişlerdir. Sümer Kralı Urkagina, MÖ 2375'te tarihte bilinen ilk yazılı kanunları çıkarmıştır. "Site" adı verilen şehir devletleri halinde örgütlenmişlerdir. - Site yöneticilerine "ensi" ya da "patesi" adı verilir.
Asurlular	- Kara kolonileri kurmuşlar ve yaptıkları ticaret yolları sayesinde Anadolu'yla güçlü bir ticaret bağı oluşturmuşlardır. - Asurlu tüccarlar, başta Kaniş (Kültepe) olmak üzere Anadolu'nun pek çok yerinde pazarlar kurmuşlardır. - Bu ticaret faaliyetleriyle Asurlular, Sümerlerden öğrendikleri yazıyı Anadolu'ya getirmiş ve burada tarih çağlarının başlamasını sağlamışlardır.
Babiller	- Mimaride gelişerek Babil Kulesi, Babil'in Asma Bahçeleri gibi eserler inşa etmişlerdir. - Kral Hammurabi tarafından Hammurabi Kanunları hazırlanmıştır.
Akadlar	İlk Çağ'da ilk daimi orduyu ve ilk imparatorluğu kurmuşlardır.
Elamlılar	Madencilik ve çömlekçilikte gelişmişlerdir.

Not

Mezopotamya medeniyetlerinin bilime katkıları

- Aritmetik işlemlerde çarpım tablosunu kullanmış ve dört işlem yapmışlardır.
- Alan ölçümleri ve su kanalları açmak için geometriden yararlanmışlardır.
- Dairenin alanını, silindirin hacmini bulmuş ve "pi" sayısı için 3,125 değerini belirlemişler, çemberi 360 dereceye bölmüşlerdir.
- Mezopotamya'da astronomi gelişmiş, Ay ve Güneş tutulmaları hesaplanmış ve ay yılı takvimi icat edilmiştir. Bir saat 60 dakikaya, bir dakika da 60 saniyeye bölünmüştür. Bir hafta 7 gün kabul edilmiştir.

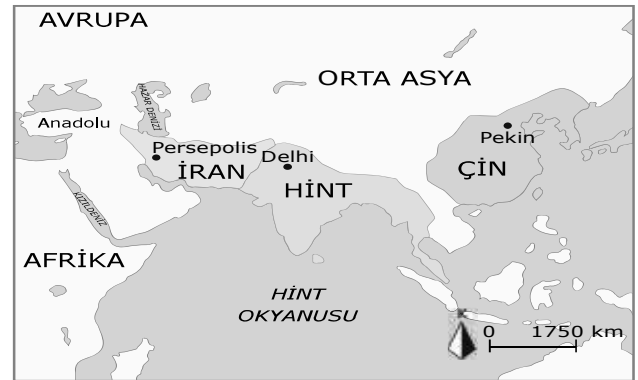
İNSANLIĞIN İLK DÖNEMLERİ

ÜNİTE
2

Doğu Akdeniz Medeniyetleri

Fenikeliler	- Akdeniz'in ilk uzman gemicileridir. - Kolonicilik faaliyetleriyle Akdeniz havzasında ticari ve ekonomik yönden gelişmişlerdir. - Fenike alfabesini icat etmişlerdir.
İbraniler	Tarihte ilk kez tek tanrılı semavi din inancını (Musevilik) benimsemişlerdir.

İran-Hint-Çin Medeniyetleri

Persler	- Geniş topraklara sahip oldukları için satraplık denilen eyalet sistemini oluşturmuşlardır. - Posta teşkilatı kurmuşlardır. - Sardes'ten başlayıp başkentleri Sus'a kadar uzanan Kral Yolu'nu yapmışlardır.
Hint	- Matematikçiler sıfırı ilk defa kullanmışlardır. - Katı bir sınıf ayrımı olan kast sistemini uygulamışlardır.
Çin	- Barut, pusula, kâğıt ve matbaayı icat etmişlerdir. - Günümüzde de kullanılan geleneksel tıbbın tedavi yöntemleri olan masaj ve akupunkturu kullanmışlardır.

Yunan ve İyon Medeniyetleri

Yunan	"Polis" adı verilen şehir devletleri halinde örgütlenmişlerdir. - Yunan kentlerinde yapılan seçimler, cumhuriyet ve demokrasinin ilk izleri kabul edilmiştir. - Aristo, Tales, Pisagor, Hipokrat, Herodot gibi bilim insanları yetişmiştir. - Tanrıları adına olimpiyatlar düzenlemişlerdir. - Alfabenin ve güneş yılı takviminin gelişimine katkıda bulunmuşlardır.
İyon	- Efes, Milet, Foça, Bergama gibi şehir devletleri bulunmaktadır. - Özgür düşünce ortamı gelişmiştir.

● Mısır Medeniyeti

Mısır	• Nil Nehri etrafında ortaya çıkan Mısır medeniyeti, İlk Çağ'daki en büyük medeniyetlerden biridir. • Firavun adı verilen tanrı krallar tarafından yönetilmiştir. • Firavunlar için piramit adı verilen anıt mezarlar yapmışlardır. • Ölümden sonra yaşama inanan Mısırlılar mummyacılık alanında gelişmişlerdir. Bu durum insan bedenini tanıma ihtiyacından dolayı tıp, anatomi ve eczacılık bilimlerinin gelişmesini sağlamıştır. • Tarımsal alandaki gelişmelere bağlı olarak aritmetik, cebir ve geometri gelişmiştir. • Astronomi aşanında gelişen Mısırlılar; güneş takvimini icat etmiş, yılı 365 gün olarak hesaplamış ve bir günü 24 saate bölmüşlerdir.
--------------	---

● İNSAN VE GÖÇ

- ▶ İnsanlığın yeryüzündeki serüveninde toplumların sosyal ve ekonomik aşamaları; avcılık-toplayıcılık, çobanlık, tarım ve yerleşik hayat şeklinde sıralanabilir.
- ▶ Bu aşamalarda tarımın öğrenilmesiyle başlayan süreç, insanlık için önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Bu sonuçlardan en önemlisi insanlığın gelişimini de hızlandıran yerleşik yaşamdır.
- ▶ İnsanlar, yerleşik hayata geçtikten sonra beslenmek için av hayvanlarını izlemeyi ve yer değiştirmeyi bırakmıştır. Bu süreçte konar-göçer yaşamı devam ettiren toplumlar olsa da yerleşik toplumlar karşısında giderek sayıları azalmaya başlamıştır.
- ▶ İnsanoğlu besinini sağlamak için toprağa bağlandığından beri göçebe ve yerleşikler hep karşı karşıya gelmiştir.
- ▶ Tarihsel süreçte yerleşikler ve konargöçerler arasındaki farklar şu şekilde sıralanabilir.

Yerleşikler
• Geçim kaynakları tarıma dayalıdır. • Mimari eserler inşa etmişlerdir. • Askeri yönden kale ve surlar inşa ederek kendilerini savunmuşlardır. • Yazılı kültür ve her türlü sanatsal faaliyetler gelişmiştir.
Konargöçerler
• Geçim kaynakları hayvancılığa dayalıdır. • Mimari gelişmemiştir. • Askeri yönden sert ve dayanıklı bir yapıya sahip olup daha çok atlı süvarilerden kurulu savaşçı birlikleri vardır. • Sözlü kültür gelişmiş, taşınabilir sanat eserleri oluşturulmuştur.

● İlk Çağ'da Göç Hareketleri

- ▶ Geçmişten günümüze insanoğlu, zorunluluk nedeniyle veya istediği yaşam koşullarına ulaşmak için yaşadığı yerleşim yerlerinden ayrılarak yeni yerler bulma gayreti göstermiştir.

Not

İnsanların yer değiştirmeleri bir yaşam tarzına dönüşmüş ise "konargöçer" yada "göçebe" yaşam, bir sebebe bağlı olarak geçici bir yer değiştirme ise "göç" olarak ifade edilmiştir.

- ▶ İnsanların yaşam alanlarının geçimlerini sağlayamaması, iklim şartlarının elverişsiz hale gelmesi ve politik olarak uğradıkları baskılar göçlerinin siyasi, ekonomik ve coğrafi nedenle yaşandığını gösterir.

● Ege Göçleri

- ▶ "Deniz Kavimleri Hareketi" olarak da ifade edilmiş, MÖ XIII. yüzyıl sonları ile MÖ XII. yüzyıl başlarında iki aşamada yaşanmıştır.
- ▶ İlk olarak Yunanistan'dan başlayan Ege Göçleri sonucunda Anadolu'daki **Hitit Devleti** yıkılmıştır.

● Türklerin Anayurttan Göçleri

- ▶ Türk toplulukları, çeşitli nedenlerle yaşadıkları bölgeleri kitleler hâlinde terk ederek başka coğrafyalara göç etmiştir.
- ▶ Türklerin konargöçer yaşamaları, at ve tekerleği kullanmaları göç hareketlerini kolaylaştırmıştır.
- ▶ Göçlerin siyasi ve ekonomik olmak üzere iki temel sebebi vardır.

Siyasi	• Türk boyları arasındaki mücadeleler • Çin ve Moğol baskısı • Yeni yerler fethetme arzusu
Sosyo-ekonomik	• Nüfus artışı • Otlakların yetersiz kalması • Kuraklık • Hayvan hastalıkları

Not

Türklerin anayurttan göçleri sonucunda;

- Türk kültürü geniş bir coğrafyaya yayılmıştır.
- Türkler farklı kültürlerle etkileşim yaşamıştır.
- Farklı coğrafyalarda Türk devletleri kurulmuştur.
- Türk tarihini bir bütün halinde incelemek zorlaşmıştır.

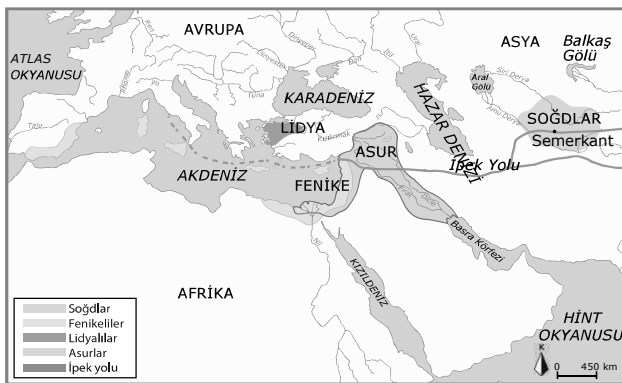
TYT - AYT

TARİH
VIDEO DERS KİTABI**İNSANLIĞIN İLK DÖNEMLERİ**ÜNİTE
2

Orta Asya'dan Türk Göçleri

● İlk Çağ'ın Tüccar Toplulukları

Lidyalılar	Parayı icat ederek Anadolu ve Mezopotamya arasındaki ticari faaliyetleri geliştirmişlerdir.
Asurlular	Asurlu tüccarlar, başta Kaniş (Kültepe) olmak üzere Anadolu'nun pek çok yerinde ticaret merkezleri kurmuştur.
Fenikeliler	Doğu Akdeniz sahil şeridinde genel olarak denizcilik ve deniz ticareti ile uğraşmışlardır.
Soğdlar	Soğdlu tüccarlar Kök Türk koruması altındaki, Çin'den İtalya'ya kadar uzanan İpek Yolu üzerindeki ticareti kontrol etmiştir.

● Not

Ülkeleri dışında ele geçirilen toprakları kendilerine bağlayarak bazen de kendi vatandaşlarını o bölgeye yerleştirerek genellikle ticari faaliyetlerde kullanmak amacıyla oluşturulan idarelere **koloni** denir. Bu faaliyetlerin bir devletin temel ekonomik ve siyasi faaliyetine dönüşürse **koloncilik** olarak ifade edilir.

● KABİLEDEN DEVLETE

● İlk Siyasi Organizasyon Türleri

- ▶ İnsanlık tarihinde tarımın ortaya çıkışıyla başlayan nüfus ve üretim artışı toplumları siyasi organizasyonlar kurmaya yöneltmiştir.
- ▶ Yerleşik yaşama geçilmesiyle birlikte 10-50 aileden oluşan topluluklar zamanla büyüyerek kabile konfederasyonlarını oluşturmuştur.

● Not

Kabile, aynı atadan gelen ve birbirine kan bağıyla bağlı bulunan büyük insan topluluğuna verilen isimdir.

- ▶ Coğrafya ve iklim sayesinde gelişme gösteren köy ve kabile konfederasyonları zamanla şehir devletlerine dönüşmüştür.

● Not

İlk Çağ medeniyet havzalarında;

- Mısır'da "nom",
- Sümerlerde "site",
- İyon ve Dorlarda "polis"

adı verilen şehir devletleri kurulmuştur.

- ▶ Zamanla ordularının gücü nispetinde büyük topraklara hükmeden devletler, farklı ırkları, milletleri ve kültürleri yönetimleri altında birleştirerek imparatorluk görünümünü kazanmıştır.

● Not

Egemenlikleri altında çeşitli milletleri (din, etnik köken, dil vb.) toplayan devlet biçimine **imparatorluk** denilmiştir.

● İlk Siyasi Yönetim Biçimleri

- İlk Çağ'ın başından itibaren Mezopotamya, Mısır, Anadolu gibi bölgelerde geniş alanlara hükmeden güçlü siyasi oluşumların çoğu monarşi ile yönetilmiştir.
- Krallar, yönetimdeki meşruluğunu yani güçlerini çoğunlukla dinden almıştır. Bu nedenle ilk devletlerde gücün meşruiyet kaynağı tanrısalıdır.

Not

İlk Çağ uygarlıklarından itibaren kralların meşruluğunu yani güçlerini dinden almalarında siyasi otoritelerini artırma ve halkın yönetime bağlılığını güçlendirme amaçları vardır.

Monarşi: Siyasi gücün bir tek kişinin elinde bulunduğu ve yönetimin genellikle kan yoluyla aile bireylerine geçtiği yönetim şekli.

Oligarşi: Yönetimde bir sınıf, grup yada zümrenin etkili olduğu yönetim şekli.

Teokrazi: Yöneticilerin dini yetkilerinin yada ünvanlarının olduğu yönetim şekli.

Aristokrasi: Siyasal ve ekonomik güç ile devlet yönetiminin soyluların elinde bulunduğu yönetim şekli.

Cumhuriyet: Milletin, egemenliği elinde tuttuğu ve bunu belirli süreler için seçtiği vekiller aracılığıyla kullandığı yönetim şekli.

Egemenlik anlayışı

	Egemenlik anlayışı
Tiranlık	Tek bir kişidedir.
Aristokrasi	Soylulardadır.
İmparatorluk	Tek bir kişidedir.
Monarşi	Tek bir kişidedir.
Cumhuriyet	Halktadır.

● KANUNLAR DOĞUYOR

- Hukuk, toplum düzenini sağlamak için çıkarılmış ve devlet eliyle güçlendirilmiş kurallar bütünüdür.
- İnsanların toplum hâlinde yaşamaya başlaması ve ilk siyasi teşkilatların oluşmasıyla birlikte hukuka ihtiyaç duyulmuştur.
- İlk Çağ'da yapılan hukuk kuralları kaynağını akıl, gelenek ve kutsal kitaplardan almıştır.
- Yazının icadından önce hukuk kuralları, sözlü olarak nesilden nesile aktarılmıştır.
- Yazının icadıyla birlikte yazılı hâle gelen hukuk kurallarının ilk örnekleri Mezopotamya uygarlığı olan Sümerlerde görülmektedir. (**Urkagina Kanunları**)
- Mezopotamya'da Babillerde **Hammurabi Kanunlarında** "kısasa kısas" yani "dişe diş, göze göz" şeklinde değerlendirilen ve suçu işleyene aynı ağırlıkta cezayı içeren cezalar yer almıştır.
- Anadolu uygarlıklarından Hititlerin hukukunda; evlenme, boşanma, nikâh, nişan gibi aileyle ilgili hususlara yer verilmiştir. Hititler, gelişmiş hukuk kurallarıyla kadın haklarına kanunlarında yer vermiştir.
- İlk Çağ'da tek tanrılı inancı benimseyen İbraniler, bunun sonucunda ilahi kökenli hukuk kurallarını benimsemiş ve "On Emir"i uygulamışlardır.

Hammurabi Kanunları'ndan Örnekler

- Bir hırsız duvar delerek bir eve girmişse o deliğin önünde ölümle cezalandırılır ve oraya gömülür.
- Bir evde yangın çıkar ve oraya yangını söndürmeye gelen bir kimse, evin sahibinin malına göz dikip onun malını alırsa kendisi de aynı ateşe atılır.
- Bir adam bir çocuğu evlatlık alır ve oğlu olarak ona ismini verirse ve onu besleyip büyütürse büyümüş bu çocuk bir daha geri istenemez.
- Bir kişi hırsızlık yapsa eli kesilir.
- Bir kişi kendisiyle aynı sınıftaki bir kişinin dişine zarar verirse onun da dişi çekilir.
- Babasını döven evlâdın iki eli kesilir.
- Bir adamın gözünü çıkaranın gözü çıkarılır.
- Birisini suçlayan ispata mecburdur. İspat edemezse ölüm cezasına çarptırılır.